

GYUKITS GYÖRGY–MILLET ILONA–
SANDRINE AFCHAIN–CÉLINE LEMASSON

Az APRAE – egy franciaországi civil szervezet, amely elősegíti az AIDS-betegek társadalmi integrációját

Az APRAE-t a szociális ellátási rendszeren tátongó űr miatt hozták létre. Pályázati pénzekből – mind a civil társadalom, mind az állam forrásaira támaszkodva – tartja fenn magát.

Az Európai Unió tagországai közül Franciaországban a legnagyobb a HIV-fertőzöttek, illetve az AIDS-betegek száma, és bizonyára az AIDS-betegség társadalmi következményei is leginkább ebben a tagállamban jelentkeznek. Az AIDS gyógyításában az utóbbi években elért orvosi sikerek nyomán az AIDS a korábbi halálos betegségből egyre inkább krónikus betegséggé válik. A gyógyszeres kezeléssel az esetek többségében már nem pusztán megállíthatják a romlást, hanem jelentős mértékben javíthatják is a beteg állapotát, ennek következtében a beteg társadalmi kirekesztettségének problémája új dimenziókkal bővül, amelyek közül talán az egyik legfontosabb a munkavállalás kérdése.

Tanulmányunkban egy – az AIDS-betegek kirekesztésével szembeni harcban élen járó – civil kezdeményezés működésének ismertetésén keresztül szeretnénk bemutatni az AIDS-betegek társadalmi kirekesztésével szemben vívott franciaországi küzdelmet.

A téma tárgyalását az APRAE (Association pour la Recherche d'Alternatives a l'Exclusion) elnevezésű szervezet kialakulásának történetével szeretnénk kezdeni. Az egyesületet a kirekesztés alternatíváinak keresésére 1983-ban alapította néhány fiatal szakember, akik nem tartották kielégítőnek, ahogyan a helyi önkormányzatok ezt a kérdést kezelték. Az egyesületet a Párizshoz közeli Gagny város szociális munkásainak egy csoportja kezdeményezte.

Az APRAE eredetileg a hajléktalanok támogatására, társadalmi integrációjuk elősegítésére létrejött nonprofit szervezet. A francia szociális ellátórendszer összessége egy kelet-európai szemében igen magas színvonalúnak tűnik, ez alól talán csak a volt francia gyarmatokról érkező emigránsok, illetve a hajléktalanok ellátása kivétel. A hajléktalanok között a bevándorlók ugyancsak jelentős arányúak, ennél fogva a két csoport között nagymértékű átfedés tapasztalható. Tehát el-

sősorban azokban a szociális szférákban alakult ki az ellátás alacsonyabb színvonala, ahol az etnikai csoportok felülreprezentáltak.

Érdekes e jelenség háttere, ugyanis nem feltétlenül a helyi önkormányzatok döntéshozóinak, illetve szakembereinek az idegenekkel szemben táplált ellenséges attitűdjeire kell gondolnunk (hiszen például a hatvanas években a baloldali városi képviselők rengeteg olcsó bérházat építettek, ahová arab, afrikai és ázsiai bevándorlók költöztek be); inkább arra, hogy azok a politikusok, akik nyíltan vállalnák e szociális és egyben etnikai probléma kezelését, attól féltek, hogy elveszítenék az idegenekkel szemben ellenséges érzületűek szavazatait.

A fenti helyzetet bonyolítja, hogy a szociális lakások építésében nemcsak a területi önkormányzatok, hanem az egyéb állami intézmények is szerepet vállalhatnak, mondván, hogy ez a feladat egy kisebb vagy szegényebb önkormányzat erejét meghaladja. Így végül is sok esetben az állami bürokrácia dönti el, hogy hol, milyen színvonalú és nem utolsósorban milyen lakbérű lakások épüljenek, s ez további szociális feszültségek forrása lehet, hiszen az állami beavatkozás következtében a hátrányos helyzetű emberek tömegei kerülhetnek át az egyik területi önkormányzattól a másikhoz.

Az APRAE-t a szociális ellátási rendszeren tatóngó űr miatt hozták létre. A szervezet lényegében pályázati pénzekből tartja fenn magát, oly módon, hogy mind a civil társadalom, mind az állam forrásaira támaszkodik.

A francia szociális ellátórendszer összessége egy kelet-európai szemében igen magas színvonalúnak tűnik, ez alól talán csak a volt francia gyarmatokról érkező emigránsok, illetve a hajléktalanok ellátása kivétel.

Az APRAE struktúrája és működése

Hogyan kerülhetnek a kliensek kapcsolatba a szervezettel?

Az APRAE-ban a hajléktalanok ellátásának biztosítását különböző szinteken végzik. A szintek egymásra épülését úgy érthetjük meg legkönnyebben, ha nyomon követjük egy hajléktalan útját a szervezettel való kapcsolatteremtéstől az önálló élet megkezdéséig.

A hajléktalan az utcáról bármely nyilvános telefonkészülékkel, zöld számon felhívhat egy információs segélyszolgálatot. A szolgálat ügyeletese ekkor két lehetőséget kínál fel számára. Az egyik esetben, ha állapota megengedi, a hajléktalan saját maga keresheti fel azt a legközelebbi hajléktalanszállót, ahol van szabad hely. Ez többek között lehet az APRAE egyik egysége is. Ha erre képtelen, akkor kijön érte a mentő, amely nem a megszokott fehér színű, szirénás autó, hanem egy szokványos gépkocsi. Ez azt a célt szolgálja, hogy a kliens ne érezze úgy, hogy betegként – vagyis teljes fizikai létében kiszolgáltatottként – kezelik. A mentőben egy ápoló és egy szociális munkás is van.

AIDS-betegek a hajléktalanellátásban

A hajléktalan az utcáról bármely nyilvános telefonkészülékkel, zöld számon felhívhat egy információs segélyszolgálatot.

Az APRAE a hajléktalanok társadalomba való integrációja során kapcsolatba kerül olyan kliensekkel, akik egyéb szempontból is a társadalom kítaszítottjainak tekinthetők, például drogfogyasztók vagy AIDS-betegek. Az APRAE szakembereinek természetesen tekintettel kell lenniük ezeknek az embereknek a speciális élethelyzetére. Ezzel magyarázható, hogy az egyesület alapítói között több olyan szervezet vezetője is van, amely foglalkozik AIDS-betegekkel. Ilyen szervezet például a prevenciók klub vagy a megyei kábítószer-ellenes osztály és a pszichiátriai osztály. Vezetőik mind a mai napig tagjai az igazgatótanácsnak.

Az APRAE vezetői úgy döntöttek, hogy a nehéz helyzetben lévő személyek összes kategóriáját megcélozzák. Abból indultak ki, hogy az ellátás differenciáltsága fogja biztosítani a társadalomba való beilleszkedés dinamikus voltát. Már csak azért is törekednek erre, mivel az egyesület helyi együttműködésből jött létre, és mindig is szoros kapcsolatot kíván fenntartani a társadalommal.

Rehabilitációs lakások (ACT)

A SESAM nevű gondozási osztály 1993-ban jött létre. Olyan személyekkel foglalkozik, akik marginalizálódtak, továbbá akiknek vannak társadalmi problémáik is, például AIDS-esek és nincsen lakásuk. Az osztály önálló vagy másokkal megosztott lakásban tud gondozást biztosítani. Jelenleg hét lakásuk van a megye két községében.

1998-ban a megyei önkormányzat finanszírozása lehetővé tette, hogy növeljék elsősorban a családoknak biztosított helyek számát. Jelenleg tizenhárom főt tudnak befogadni. Az itt-tartózkodás időtartama változó. Általában fél évre írnak alá szerződést a klienssel, de indokolt esetben a szállás igénybevétele meghosszabbítható.

Multidiszciplináris team biztosítja a gondozást és a szociális munkát. Biztosítani kell a rászorulóknak az orvosi ellátást és az ápolást. Az orvosi felügyelet koordinálását az teszi lehetővé, hogy külső munkatársként egy orvos is jelen van. Az orvosi felügyelet itt azt is jelenti, hogy kapcsolatot tartanak fenn a kórházi orvosokkal és a családorvosokkal, valamint a házi ápolási szolgálattal (HAD).

A gondozó team összetétele

A SESAM gondozási csoport a következő személyekből tevődik össze: vezető, négy szociális munkás, egy pszichológus külső munkatársként, továbbá egy konzultánsként együttműködő orvos. Más alkal-

mazottak is szükségesek ahhoz, hogy jó színvonalon működjön a szolgáltatás, például titkárnő, telefonközpontos, könyvelő, szerelők.

Szociális munka

A szociális munka célja, hogy feltárja a kliens szociális helyzetét, és ha lehetséges, a társadalmilag izolált személynek segítsen visszailleszkegni a társadalomba, elsősorban oly módon, hogy a családi kapcsolatait állítják helyre. Továbbá a szociális munkás feladata a felvilágosítás, hogy a kliens az alapvető jogaival tisztában legyen, és élni is tudjon ezekkel.

A szervezet szociális munkásai egymást kiegészítő területeken tevékenykednek. Anyagi támogatást adnak, amikor befogadják a lakást keresőket, akik egyéni szükségleteiknek megfelelően kialakított, ideiglenes lakásokba költözhetnek. Az APRAE által biztosított szállással az illető olyan körülmények közé kerül, hogy meg tudja tervezni a jövőjét, és ekkor már elgondolkodhat azon, hogyan juthat önálló lakáshoz. Az APRAE nyújtotta hely lakótelepi lakás, és többnyire meggyezik a visszanyerni kívánt lakáslehetőséggel. Amikor az egyén kapcsolatba kerül a szervezettel, akkor gyakran az az egyetlen gondja, hogy lakásmegoldást találjon.

A felvételnél folytatott beszélgetésnek az a célja, hogy felmérje: a személy, aki szállást keres, hogyan tudja átalakítani a kizárólag szállás iránti igényét a komplex segítségnyújtás iránti igénnyé. Hetente tartanak összejeveteleket, ahol a referens szociális munkás minden egyes kliensével találkozik. A gondozási idő alatt alapvető fontosságú tevékenység a jövőre vonatkozó terv konkretizálása. A munka során a legnagyobb nehézségeket segítenek leküzdeni: a munkához jutást, az orvosi ellátáshoz való hozzáférést, a kezelés folytonosságának biztosítását, valamint az alapvető emberi jogok gyakorlását. Ezek a társadalomba való visszailleszkedés főbb pontjai. Az elszállásolt személyt hozzásegítik ahhoz, hogy tervezzen, és ne az eddigi, sikertelen életmódját kövesse. Olykor arra is meg kell tanítani őket, hogy a pénzt kezelni tudják. Az illető személynek meg kell szereznie azt a képességet, hogy előrelásson, olyan életkörülmények között, amikor a legszűkösebben kell megélnie, de ki kell kerülnie a kirekesztettség állapotából, mert a munkahely- vagy a lakáshiányt az életében nem feltétlenül csak az egyszerű véletlen hozta létre. Éppen ezért meg kell találnia ezeknek a helyzeteknek a benne rejlő okait is. A szociális munka célja az egyén kezdeményező, döntési és tervező képességének fejlesztése is.

A rendszeres találkozók beszélgetéseinek alkalmat kell teremteni arra, hogy a kliens elgondolkozzon a saját, ésszerűen felmérhető lehe-

A szervezet szociális munkásai egymást kiegészítő területeken tevékenykednek. Anyagi támogatást adnak, amikor befogadják a lakást keresőket, akik egyéni szükségleteiknek megfelelően kialakított, ideiglenes lakásokba költözhetnek.

tősegein. A szociális munka abból a gondolatból indul ki, hogy a nyújtott segítség nemcsak szolgáltatásból áll, hanem olyan feltáró munkából is, amelynek célja a környezettel való kapcsolat helyreállítása.

A gondoskodás megszervezése

Az APRAE-ben elszállásolt személy biztonságban érezheti magát. Rendszeresen találkozik az ügyében eljáró szociális munkással, az APRAE irodájában vagy az ideiglenes szálláson. Ezek az alkalmak lehetővé teszik, hogy beszéljen szociális problémáiról, az egészségi állapotából adódó nehézségeiről, illetve személyes gondjairól. Ez a nyugodt környezet lehetővé teszi, hogy a kliens a saját sorsáról és életkilátásairól számadást készítsen.

A szociális munkás és a kliens párbeszéde tehát egy életterv kidolgozását is szolgálja, s együtt fogalmazzák meg a követendő főbb irányokat, keresik az ehhez szükséges eszközöket.

Egy ilyen terv a következő problémaköröket érintheti:

1. A szociális jogok elérése, felhasználása az életminőség javításához.

2. Kapcsolattartás közigazgatási szervekkel, ami azt is jelenti, hogy a felelős szociális munkás közvetítést vállal a szociális szervek és a kliens között.

3. Az orvosi ellátás igénybevétele a kezelések folytonosságának biztosítására. A társadalomba való beilleszkedés a szociális munkás segítségével, s amennyire ez lehetséges, együttműködés az álláskeresésben.

4. A pénz kezelése.

5. A gyerekefelügyelet és a gyerekek iskolázásának megszervezése. Tágabban értelmezve: a gyerekeknek a szülővel és a környezettel kialakítandó kapcsolata.

6. Végül pedig a lakáskérdés megoldása.

A kliens itt-tartózkodása félidejében – azaz a befogadás utáni harmadik hónap végén – találkozik az igazgatónővel, hogy a szociális munkással együtt felmérjék a helyzetet és ha szükséges, módosítsák az eredeti tervet. Amennyiben az igazgatónő, a szociális munkás, vagy ha a gondozott személy igényli, még további, külön megbeszélésekre is sor kerülhet. A gondoskodási idő lejártával a kliens kérheti a gondoskodás meghosszabbítását. Ezt a kérelmet egy csoport bírálja el, miután az igazgatónővel elkészítették az eddigi gondoskodás mérlegét. Pozitív véleményezés esetén változó időtartamra újabb szerződést írnak alá.

A gyermekekről való gondoskodás

Az sem közömbös, hogy mi lesz az intézményekbe bekerült gyerekek sorsa. A szociális munkások mindenképpen velük is találkoznak, hiszen az egész család sorsát kell követniük. Márpedig a felnőttek hely-

zetének változásával folyamatosan változik a gyerekek helyzete is. Abban az esetben, ha a család nem képes megoldani a gyermekgondozás kérdését, külön felelőst neveznek ki, egyeztetve a helyi gyermekgondozó központ felelőseivel.

Együttműködés

Az együttműködés a következő szinteken zajlik: 1. Összefogás a segítséget nyújtó különböző szervezetekkel. Ezek a szervezetek a különböző kórházi osztályok, a házi ápolási szolgálatok, a kórházi védőnők, a pszichológus, a HIV-csoport. 2. Az ellátott személyek körüli hálózat kiépítése szintjén. Ennek tagjai a családorvos, a védőnő stb. 3. Az önkormányzat és a kórház megbeszélésein. 4. Az AIDS ellen küzdő szervezetekkel való együttműködés során, a problémák megoldásával. 5. A kliensek megfelelő szervezetekhez, szervekhez való irányítása során.

Esettanulmányok

Az APRAE tevékenységét konkrét eseteken keresztül érthetjük meg a legjobban, hiszen így válik világossá a működése. Emellett az egyéni sorsokon keresztül bepillantást nyerhetünk azokba a társadalmi viszonyokba, amelyek a szervezet működését befolyásolják. Az esetek kiválasztásánál arra törekedtünk, hogy lehetőleg minél különbözőbb élethelyzeteket mutassunk be. Az első két eset egy középosztálybeli férfi és nő történetét mondja el, akik korábban élettársi kapcsolatban voltak, és egy gyermekük is született. A harmadik eset egy marokkói származású nőt mutat be, akinek szociális helyzete lényegesen rosszabb volt az előbb említett két eset szereplőinél, továbbá akinek helyzetét a származása is nehezíti. Az interjú után a szociális gondozók mondják el az esettel kapcsolatos észrevételeiket.

Amikor valaki megérkezik oda, akkor megvizsgálják, hogy nincs-e HIV-fertőzése. Ezeket a tesztek úgy csinálták, hogy nem kérdezték meg az embereket, hogy beleegyeznek-e.

Erik

„Tizenhat éves korom óta vagyok kábítószer-fogyasztó. Van egy nagy szervezet, a Patriarche, ahová elmehetnek azok a drogosok, akik le akarnak szokni. Az unokatestvérem mondta, hogy menjek oda. Tizenkilenc éves voltam, amikor odakerültem. Amikor valaki megérkezik oda, akkor megvizsgálják, hogy nincs-e HIV-fertőzése. Ezeket a tesztek úgy csinálták, hogy nem kérdezték meg az embereket, hogy beleegyeznek-e. Ott tudtam meg, hogy HIV-pozitív vagyok. Ez 1980-

A börtönbüntetés alatt munkát akartam vállalni, hogy »félszabad« lehessek. Ilyen esetben tíz nap alatt munkát kell találni.

ban történt. Akkor még nem tudtam, hogy ez mit jelent. Akkoriban még nem lehetett tudni, hogy ennek milyen messzemenő következményei vannak. Nem volt ezzel kapcsolatban olyan információáradat, mint amilyen most van. Ezért nem volt olyan nagy sokk számomra, mert nem tudtam, hogy miről van szó. Még vagy fél évig voltam a Patriarche-ban, aztán megléptem onnan. Amikor bekerülsz, elveszik a személyi igazolványodat, ezért nem is olyan egyszerű meglépni. Amikor egyszer a Patriarche bemutatót tartott a város lakosságának – újságokat adtak el és mindenféle szórólapokat osztogattak, hogy a lehető legtöbb pénz jöjjön be –, sikerült visszaszereznem a papírjaimat. Ez azért volt lehetséges, mert amikor kimentünk Toulouse-ba, visszaadták a papírjainkat, mivel a rendőrség igazoltathattott. A szervezet a pályaudvarokra és egyéb, nyilvános helyekre küldte az embereit, hogy keressék azokat, akik meg akarnak lépni. Ezért elbújtam két napra egy hotelban. Aztán elutaztam Párizsba.

A bemutatónak csak az volt a célja, hogy minél több pénz jöjjön be. Nekem ez nem tetszett. A szervezet nem adta meg, amire számítottam, mert éppen annyira hiányzott a heroin, mint annak előtte. Már fél éve voltam ott, és még mindig ugyanannyira kívántam a drogot. Amikor hazaértem, másnap újra kezdtem a drogozást. Harmadnap megtudtam, hogy meghalt az édesapám Olaszországban. Elutaztam Olaszországba. Visszakerültem abba a körbe, ahol régen is drogoztam. Másfél éven keresztül folytattam a drogozást. Utána börtönbe kerültem, mert pénzre volt szükségem, hogy drogot tudjak venni. Egyre több pénzre volt szükségem, és loptam. Elkaptak, és tizennyolc hónapra ítélték, addig voltam börtönben.

Majdnem biztos, hogy a kábítószer miatt fertőződtem meg, és nem szexuális úton. A börtönben megnősültem. A feleségem azzal a feltétellel szabadult a börtönből, hogy el kell mennie a Patriarche-ba. Ő viszont nem akart. A feleségem is HIV-pozitív volt, ő is a drog miatt.

A börtönbüntetés alatt munkát akartam vállalni, hogy »félszabad« lehessek. Ilyen esetben tíz nap alatt munkát kell találni. De nekem olyan képesítségem van, amivel mindig lehet munkát találni. Három nap alatt volt munkám, és elkezdtem dolgozni. Nappal munka, és estére vissza kellett menni a börtönbe. Mivel dolgoztam, nem gondoltam a drogra.

Találkoztam Sylvie-vel, aki nem volt HIV-pozitív. Nem ivott, nem, nem drogozott. Tetszettünk egymásnak, és összejöttünk. Mindenekelőtt közöltem vele, hogy HIV-pozitív vagyok. Azt mondta, hogy nem számít. Én akartam óvszert használni, de Sylvie azt mondta, hogy vagy anélkül csináljuk, vagy elmegy. Ő is HIV-pozitív lett.

Először csak félnapos munkára vettek fel, aztán egész naposra. Sylvie-nek is sikerült elhelyezkednie ott, ahol én dolgoztam. Az anyámnál laktunk, mert az apám már meghalt. Három évig együtt

dolgoztunk. Sylvie állapotos lett. És abbahagyta a munkát. Hasiscigaretétán kívül nem használtam mást. Nem volt injekciózás.

Anyám Alzheimer-kórt kapott. Sylvie otthon vigyázott rá, és a közben megszületett fiunkra, Nilsre. A gyerek is HIV-pozitív lett. A mamám egyre rosszabbul lett, és ezért egyre többet kellett foglalkozni vele. Egy másik munkahelyre mentem, hogy ne kelljen olyan messze járni a munkába. Semmi drog nem volt ez alatt a periódus alatt.

Az anyám halála nagyon megviselt. A szomszédok közül hatból négy drogos volt. Az első nap nagyon össze voltam törve a haláleset miatt. Másnap átmentem a szomszédokhoz, hogy adjanak valamit, hogy feldobódjak. Persze hogy adtak. Tamgécicet, egy morfiumtartalmú gyógyszert kaptam. Az első adagot injekció formájában adták. És másnap megint átmentem a szomszédba, és harmadnap is, és mindennap. Nyolc-kilenc hónapon át Sylvie mindent megpróbált, hogy abbahagyjam, hogy kikerüljek ebből a spirálból. Nem volt elég ereje, hogy velem és Nilsszel is foglalkozzon, úgy határozott, hogy Nilset választja. Úgy döntött, hogy elhagy. Ez volt a második nagy pofon. Még erősebben folytattam a drogozást. A Subutex nevű gyógyszerre szoktam rá. Ez egy olyan gyógyszer, amit a régi drogosoknak adnak, hogy leszokjanak. Több orvost is felkerestem, és mindegyiküktől csak egy kis adagot kértem. Három éven át csináltam. Több barátom is meghalt emiatt.

Ezután kezdett kifejlődni az AIDS-betegségem, de nem törődtem magammal. Nagyon keveset ettem, 1996-ban toxoplaszt kaptam. Ezt a betegséget általában a macskák terjesztik, és nálam az agyamban alakult ki. Először epilepsziás rohamaim lettek, aztán kómába estem, és kórházba kerültem. Három nap múlva arra ébredtem, hogy mindenhol csövek vannak bennem. A jobb oldalam teljesen megbénult. Két és fél hónapig maradtam kórházban, amíg a bénulásom el nem múlt.

Kijöttem a kórházból és újra szedtem a Subutexet. Megint beteg lettem, most tüdőfertőzést kaptam. Miután kigyógyítottak a tüdőfertőzésből, azt mondta az orvosom, hogy menjek a kórházi ellátást követő rehabilitációs intézetbe. Ezt idáig mindig megtagadtam, amikor régebben kiengedtek. Belenéztem a tükörbe, és rájöttem, hogy nagyon rossz állapotban vagyok, de ezt mutatta az orvosi diagnózis is.

Minél több problémám lett, annál több Subutexet szedtem. Aztán egyre kevesebb Subutex volt elég ahhoz, hogy elveszítsem a realitásérzékemet, de azért mindig kellett. A kórházi orvos írta fel, és a nyelvem alá raktam. A kórházban volt egy keménydrogos osztály. Ők tartották velem a kapcsolatot, és lehetővé tették, hogy a hét minden napján egy tablettát kapjak. Összehasonlításképpen: azelőtt két dobozzal vettem be naponta, és hét tableta van egy dobozban. Aztán elmentem az elvonóra 1997. október 30-án. Itt orvosi segítség nélkül

Ezután kezdett kifejlődni az AIDS-betegségem, de nem törődtem magammal. Nagyon keveset ettem, 1996-ban toxoplaszt kaptam.

önmagam csökkentettem az adagomat. Kezdtem talpra állni, és fel-fogni, hogy mi történik körülöttem.

Akkor fogtam fel igazán, hogy Sylvie és a fiam elmentek. Arra gondoltam, hogy ha sikerül leszoknom, akkor sikerül visszaszereznem őket. 1997. december 15-ig tartott az elvonókúra. Mivel úgy döntöttem, hogy nem akarok visszamenni a drogos lakótársaim közé, ezért egy hajléktalan-szállón helyeztek el. Egy hotelban laktam, ahol egy szobám volt, mielőtt beengedtek volna az igazi hajléktalanellátó rendszerbe. Ekkor már csak egy fél Subutexet szedtem naponta. Egy hét alatt négy epilepsziás rohamom volt. A hotel igazgatónője szólt, hogy nem maradhatok tovább, mert félt, hogy valami bajom esik. Akkor felhívtam a kórházi szociális gondozót, aki azt mondta, hogy másnap jöjjenek be hozzá a kórházba, és majd keres egy szobát számomra, ameddig megfelelő ellátási formát találunk. 1998 januárjáig maradtam ott, aztán elkerültem egy másik rehabilitációs intézetbe.

Egyre inkább világossá vált minden, egyre jobban megértettem a betegségemet, azt, hogy miért jönnek a rohamok. Kapcsolatba léptem AIDS-szervezetekkel, hogy minél többet megtudjak a betegségről.

Egyre inkább világossá vált minden, egyre jobban megértettem a betegségemet, azt, hogy miért jönnek a rohamok. Kapcsolatba léptem AIDS-szervezetekkel, hogy minél többet megtudjak a betegségről. Három hónapig maradtam az ORMES nevű rehabilitációs központban. Világossá vált számomra, hogy milyen helyzetbe kerültem, megtudtam, mit lehet, és mit nem szabad csinálnom. Megtanultam, hogy milyen új orvosságok vannak.

Március 30-án kerültem az APRAE-be. Közben új egészségügyi problémáim adódtak. Az APRAE-ben nem egy szobát, hanem egy lakást kaptam, amit meg kellett osztanom valakivel. Így ugyan valakivel együtt kellett laknom, de kevésbé voltam elszigetelve a társadalomtól.

Egy fontos dolgot elfelejtettem mondani: amikor az ORMES nevű helyen voltam Montfermeil-ben, megtudtam, hogy Sylvie-t a montfermeil-i kórházban kezelik, százötven méterre az ORMES épületétől. Meglátogattam, és ezután többször visszamentem hozzá. Úgy döntöttünk, hogy újra megpróbáljuk, de akkoriban Sylvie egy másik emberrel élt együtt. Láttam, hogy jobban nézek ki, de azért fékezte az együttlétet. Akkor már nagyon meg akarta nézni, hogy hogyan állok hozzá a dolgokhoz. Nem akart csak úgy hirtelen. Mindig abból indult ki, hogy vigyázni kell a fiamra. Pár nappal azelőtt, hogy kijöttem volna a rehabilitációs központból, Sylvie behozta hozzám Nilst, hogy megtudja, ki az apja, és hogy kapcsolatot tudjunk teremteni. Nagyon jól sikerült a találkozás.

Aztán megérkeztem ide, az APRAE-be. Három évig, amíg Subutexen voltam, nem törődtem a papírjaimmal. Például a szüleim házának örökösödési papírjaival, vagy a feleségemmel kapcsolatos vá-

lóper irataival sem foglalkoztam. Nem volt semmi sem kitöltve, nem volt semmi sem elintézve. Itt segítettek, de nem úgy, hogy megcsinálták helyettem, hanem felhívták a figyelmemet arra, hogy foglalkozzak ezekkel a dolgokkal. Az itteni szociális munkások segítettek abban, hogy megmozduljak, és én magam intézzem az ügyeimet.

Sylvie úgy döntött, hogy elhagyja azt a férfit, akivel együtt élt, hogy mind a hárman újra együtt lehessünk. Ez egy új problémával járt, azzal, hogy hol tudnánk együtt lakni. Mind a ketten rokkantnyugdíjasok vagyunk, 3400 FRF-t kapunk. Az albérletet kiadók nem szeretik az ilyen alacsony jövedelműeket. Beszéltem a referensemnel, Céline-nel. Megkérdeztem, van-e arra lehetőség, hogy Sylvie és a gyerekek is itt legyen elhelyezve. Sylvie-t is segítette egy szociális munkás a kórházban. A szociális munkás készített egy jelentést, és elküldte ide az APRAE-be. Azután volt egy megbeszélés, majd a kórházi szociális munkás kérelmezte Sylvie és Nils elhelyezését az APRAE-be. A kérelmet elfogadták az APRAE-ben. Sylvie most itt van egy másik lakásban, és egyre gyakrabban találkozunk.

Ma reggel elkísértem a fiamat az iskolába. Ma itt tartunk. Most az a kérésünk, hogy mind a hárman itt lehessünk. Távlabbi célom, hogy a rokkantnyugdíj helyett újra dolgozhassak.

Közepes helyzetű családból származom. Kőműves volt az apám és segédápoló volt az anyám. Az apám nappal dolgozott, az anyám éjszaka, és én azt csináltam, amit akartam. Az iskolai haverjaim nem voltak valami jók. Hasist tizenhárom és fél évesen kezdtem szívni. Lassanként meg akartam kóstolni az erősebb drogokat. Viszont más drogosokkal ellentétben sohasem ittam. Az apám alkoholista volt. Az iskolában a polgáriig jutottam. Utána én is ápolói iskolába akartam menni, de nem vettek fel. Szerencsére kaptam egy klinikai beteggondozói munkát. Itt sok orvosságot tudtam szerezni. Loptam az orvosságot és eladtam, és ezen drogot vettem, és így jutottam el a heroinig.”

Sylvie

„Semmilyen titkolnivalóm nincs. Sohasem volt rá szükségem, hogy segítséget kérjek. Mindig magam boldogultam az életben. Most vagyok életemben először ilyen intézményben. A montfermeil-i kórház adta be a kérelmet, hogy én ide jöhessenek (az APRAE-be). Nehéz volt még a gondolatát is elviselni, hogy segítségre szorulok. Nagyon rossz körülmények között éltünk a fiammal, és szükségünk volt egy olyan helyre, ahol befogadnak minket, ahol törődnek velünk, ahol elmondhatjuk, mi az, ami jó, és mi az, ami rossz. Amikor az első megbeszélésre ide kellett jönnöm, pánikba estem, hiszen nem magától értetődő, hogy az ember segítséget kérjen. És akkor elmagyaráztam nekik, milyen helyzetbe kerültem. Nagyon féltem, hogy mi lesz a válasza az APRAE-nek, hogy befogadnak-e vagy sem. Magam és fiam, Nils részére kértem a befogadást. Azért féltem, mert soha nem volt szükségem rá, hogy kérjek. Eddig inkább én segítettem más embereknek. Mindig másokkal foglalkoztam, és nem magammal. Van egy hatéves

kisfiam, akinek szüksége van rám és akiről gondoskodnom kell. Az az ember, akivel tegnap interjút csináltak, az a fiam édesapja, Erik. Először csak magamnak és a fiamnak kértem ide a befogadást, és most szeretnék egy második kérvényt beadni ide, az APRAE-be, hogy együtt lehessünk mind a hárman.

Családias hangulat alakult ki, ami nekem nagyon fontos volt, mert engem nem a szüleim, hanem a nagyszüleim neveltek.

Én nem ismerem a drogot, és amikor együtt éltem Erikkel, nagyon sok súlyos problémám volt. A Gare de Lyonon dolgoztam, egy bárban. Erik akkor már kijárhatott a börtönből dolgozni, és mindennap a Gare de Lyonon ment a börtönből a munkahelyére, meg vissza. Akárhányszor jött, elbeszélgettünk, és rájöttünk, hogy egy csomó közös pontunk van. Elmesélte az addigi életét: a börtönt, a drogot meg mindent. Azt mondta,

hogy ennek most már vége van. Szerettem és még most is szeretem, és megbíztam benne, amikor azt mondta: most már ennek vége. Bemutatott a mamájának, aki aranyos volt és nagyon kedvesen fogadott engem. Erik akkor még a börtönbüntetését töltötte, és én egyedül laktam a mamájánál. Reggel hatkor jött ki a börtönből dolgozni, és este nyolcra már vissza kellett mennie.

Családias hangulat alakult ki, ami nekem nagyon fontos volt, mert engem nem a szüleim, hanem a nagyszüleim neveltek. Elmentünk a bíróságra, hogy kijöhessen a börtönből éjszakára is. Nekem nincs büntetett előéletem, így én voltam a garancia arra, hogy törődök Erikkel. Mind a ketten ugyanannál a mentőszolgálatnál kezdtünk el dolgozni, és így folyton együtt lehetünk. Összeszoktunk, és Erik mindig őszinte volt hozzám. Amikor szorosabb kapcsolatba kerültünk, akkor megmondta, hogy HIV-pozitív. Szabadon hagyott dönteni arról, hogy vele maradok-e vagy sem. Úgy döntöttem, hogy vele maradok.

Észrevettem, hogy Erik mamája nem eszik, vagy az előtt eszik, mielőtt megérkezem. Szóltam Eriknek, és ő azt mondta, hogy a mamája szinte semmit sem eszik. Ettől kezdve foglalkoztam a mamájával, főztem rá, kézbe vettem a háztartást. Kiderült, hogy a mamának Alzheimer-betegsége van, ezért nem tudott egyedül enni, mosakodni – szinte teljesen magatehetetlenné vált. Három évig velünk maradt, amíg meg nem halt. Közben megszületett a kisfiam, Nils, és így már két személyről kellett gondoskodnom. Erik dolgozott, csinálta a dolgát, és minden rendben ment. Nem volt drog ez alatt a három év alatt.

Erik akkor veszítette el a lába alól a talajt, amikor meghalt a mamája. Ahelyett, hogy hozzám jött volna megbeszélni, elment a szomszédokhoz. Vietnamiak voltak a szomszédok, akik még jobban ismerték a drogot, mint Erik. Tamgésicet adtak neki. Most a Subutex helyettesíti a Tamgésicet. Nagyon rossz állapotba került. Próbáltam beszélni vele. Elkísértem az orvoshoz. Könyörögtem neki, kiabáltam vele, de semmi nem használt.

Nils is HIV-pozitív volt, és nem akartam, hogy szenvedjen attól,

hogyan látja az apja lesüllyedését. Hiába szerettem Eriket, mégis úgy döntöttem, hogy elmegyek a fiammal. Újra kezdtem dolgozni egy másik mentőszolgálatnál. Az anyám vigyázott Nilsre. Később találkoztam valakivel, és összeálltunk. Nils és a férfi között nem alakult ki jó kapcsolat. Közben elvesztettem a munkámat, és nem volt pénzem. Együtt éltem avval a férfival, mert anyagi szempontból nem volt más lehetőségem. Semmilyen hírem nem volt Erikéről. Ez év januárjában kórházba kerültem visszérproblémákkal. Az autóbuszban Erik találkozott a szüleimmel. És Erik pont ott volt szanatóriumban a kórház mellett, ahol engem kezeltek. Egyik este felhívott telefonon – megismertem a hangját. Nem szeretek telefonon beszélni, mert nem látom a másik ember arcát. Kérdeztem, hogy hol vagy, azt mondta, itt vagyok melletted, a szomszéd épületben. Akkor mondtam neki, hogy gyere, és ő jött. Nagyon meg voltam lepve, mert akit elhagytam, az nem hasonlított arra, akivel újra találkoztam. Eleinte falat emeltem közénk, mert nem akartam kimutatni az érzelmeimet. Nilst védem – ez az alapállásom. Nem akartam, hogy azonnal visszajöjjön. Tudni akartam, hogy mi történt vele, mielőtt újra találkozhatott volna Nilsszel.

Aztán kijöttem a kórházból, és rendszeresen jártam látogatni Eriket. Újra harmonikus kapcsolat alakult ki közöttünk. Nilsnek egy játék-mentőautó volt a kezében, és újból az apjáról kezdett beszélni. Kérdezte tőlem, hogy nem láthatjuk-e a papát? Úgyhogy eljött az ideje annak, hogy Nils megint láthassa az apját. Mikor Nils az apja nevét mondta, se jót, se rosszat nem mondtam róla. Amikor Nils elkezdett beszélni az apjáról, megkérdeztem, hogy nem akarja-e újra látni a papát? Azt mondta, igen. Felhívtam Eriket telefonon, és a hét végére találkozót beszélünk meg, hogy előkészítsük a találkozást a fiával.

Ismerem Nilst – ő nem félt ettől a találkozótól, nem úgy, mint Erik. Amikor Nils először meglátta az apját, azt mondta, hogy úgy kikerekedett az arcod. Most már úgy van, hogy képtelenek lennének elképzelni az életet egymás nélkül. Mi, felnőttek földhöz ragadtabbak vagyunk, és nehezebben építjük újra a bizalmat. A gyerek sokkal gyorsabban és spontánabban csinálja.

Először csak kettőnknek kértem a felvételt ide (az APRAE-be). Nagyon féltem, hogy újra át kell élnem mindazt, amit már egyszer átéltem. Lehet, hogy csak két hónapot kell várni, vagy hatot vagy egy egész évet. Soha semmi-
ben nem lehetünk biztosak. Talán meg kell újra próbálni. Az most már biztos, hogy Nils soha nem bocsátaná meg az apjának, hogyha visszaesne. Nagyon rosszul élné meg és nagyon haragudna az apjára, ha csalódnia kéne benne.

Azt hiszem, hogy ez teljesen nyilvánvaló az apjának is. Eléggé megbízom benne, hogy úgy gondoljam, nem kezdi újra.

Egyre inkább úgy éreztem, hogy ott kell hagynom azt az embert, akivel eddig együtt éltem, ezt el kellett döntenem, és kerekperccel megmondtam a másik férfinak, hogy találkoztam a fiam apjával. Nagyon

Amikor a szüleim rosszul bántak velem, nem mentem a szociális gondozóhoz, hanem a nagyapámtól kértem segítséget.

rossz néven vette, amin nem is csodálkozom, csakhogy az egésztest Nilsen bosszulta meg. Ettől kezdve fattyúnak nevezte a fiamat, és azt is mondta, hogy az apád hamarosan meg fog halni. Nils elkezdte nagyon utálni ezt az embert. Felhívtam dr. Rochart a kórházban, mert az idegeim teljesen kikészültek. A kórházban találkoztam egy szociális munkással, aki beszélt nekem az APRAE-ről. Egy kicsit már ismertem az APRAE-t, mert Erik APRAE-s lakásban lakott. A szociális munkás beadta a papírt, hogy verbális agresszivitás alatt élek a fiammal annál a férfinál.

Nekem ez az egész nagyon nehéz volt, mert nem szoktam hozzá az ilyesmihez. Ugyanis amikor a szüleim rosszul bántak velem, nem mentem a szociális gondozóhoz, hanem a nagypapámtól kértem segítséget. A nagyszüleimnél éltem, és tizenöt éves voltam, amikor újra láttam a szüleimet. Akkor halt meg a nagymamám, és a nagypapám nem tudott velem foglalkozni. Két idegennel találtam szembe magam, akik a szüleim voltak. Apának és anyának hívtam őket, de ez semmit nem jelentett számomra. Nekem a nagymamám volt az anyám és a nagypapám volt az apám. Amikor fiatal voltam, a szüleim béreltek nekem egy lakást. Nagyon gyorsan férjhez mentem és született egy fiam, akit Ludovicnak hívnak, és szeptemberben lesz tizenhárom éves. Előre menekültem ebbe a házasságba. A férjem ivott és vert.

Közben a szomszéd megyében örökölték a nagyszüleimtől egy lakást és egy csomó pénzt, és ezt is bevitték a volt férjem lakásába. Nagyon súlyos baleset ért, és ezért is kaptam pénzt a biztosítótól, és ezt is bevitték a volt férjem lakásába. Így a bankok könnyen adtak pénzt a férjemnek a lakásvásárláshoz, mert én sok pénzt hoztam. A fiammal együtt mentem el, és éjjel-nappal dolgoztam, hogy meg lehessen élni a pénzből. Négy hónap múlva idegösszeroppanást kaptam, és a férjem szülei magukhoz vették a fiamat. Amikor meggyógyultam és vissza akartam hozni a fiamat, akkor már se munkám, se pénzem nem volt. A férjem akkoriban egy alkoholelvonó kúrát csinált végig, és a válóperen így be tudta bizonyítani, hogy nem iszik, és a bíróság neki ítélte Ludovicot. Franciaországban minden a pénzen múlik. Ővé volt a lakás és tizennyolcezer frankot keresett havonta. A bíró a pénz oldalára ítélte a gyereket, és nem az anyai szeretet oldalára.

Őrületség az, ahogy a kívülállók néznek ránk, HIV-pozitívokra. A közeli barátok, akik gyakran jöttek hozzánk, teljesen ellöktek maguktól. Elsöpörtek az útjukból.

Egy péknél dolgoztam három műszakban, innen elmentem és a Gare de Lyonon találtam munkát, és itt találkoztam Erikkel.

Sokáig állom a sarat, de amikor összeomlok, akkor összeomlok. Utána jöttem az APRAE-be és nagyon féltem, mert idegen emberekkel kellett együtt laknom. Azzal az asszonnyal, akivel meg kellett osztanom a lakást, nagyon jól kijöttem. Múlt kedden ment el. Most Nilsszel egyedül vagyok a lakásban. Egy kicsit elveszettnek érzi magát az ember, amikor nem szokott hozzá, hogy kérjen. Eddig mindig egyedül voltam és mindig egyedül próbáltam állni a sarat. Van egy pont, amikor az

embernek szüksége van a másokra és képesnek kell lennie arra, hogy ezt kimondja. Nagyon rossz idegállapotban voltam, amikor megérkeztem az APRAE-be.

Otthon hárman voltunk testvérek, és mind a hárman külön-külön voltunk nevelve. Két évvel ezelőtt meghalt a lánytestvérem. Amikor idejöttem, a szüleim magukhoz akarták venni Nilst, mert nem értették, hogy én egy menekültközpontba kértem a beszállásolást. Ezért akarták a gyereket magukhoz venni. A gyerekvédelmisekhez akartak fordulni, hogy nekik ítéljék Nilst. De én mindig törődtem Nilsszel. Mindkettőnk, Erik és én számomra Nils az, aki megérdemli, hogy harcoljunk érte.

Nyolc éve vagyok HIV-pozitív. Kétszázon aluli a HIV-pozitív számom, ami azt jelenti, hogy nem is lehet érzékelni. Nagyon jók az orvosi vizsgálati eredményeim. Eriknek nagyon használ, amit most szed. Mind a ketten nagyon jó állapotban vagyunk. Nilsnek semmilyen orvosságot sem kell szednie. Nagyon jól érzi magát, és még azt sem tudja, hogy HIV-pozitív. Úgy magyaráztuk meg neki, hogy egy kis vírus van benne, aki alszik, de bármikor felébredhet. Ezért kell időnként vizsgálat. Hogyha a vírus fölébred, akkor valószínűleg orvosságokat kell szednie. Lehet, hogy ezek az orvosságok kellemetlenségeket fognak okozni neki, de ez az egyetlen lehetőség arra, hogy a vírus elaludjon. A lényegét tudja, de a betegség nevét nem ismeri.

Örültség az, ahogy a kívülállók néznek ránk, HIV-pozitívokra. A közeli barátok, akik gyakran jöttek hozzánk, teljesen ellöktek maguktól. Elsöpörtek az útjukból. Most már rengeteg az információ: sok könyv, sok orvos, sokan beszélnek róla. Ha az emberek egy kicsit többet törődnének a másikkal, rájönnének, hogy olyan ez, mint a ráknál, amikor azt hitték, hogy fertőző, és el lehet kapni. Amikor a mentőszolgálatnál dolgoztam, néha HIV-pozitív embert szállítottam, és tudom, hogy nem lehet nem emberszámba venni a másikat. Kétféle dolgot olvasok ki az emberek szeméből: vagy a vallásos szájalmat, vagy a kítaszítást.

Mik a céljaim? Újra felépíteni a családot, ismét munkába állni, mert most rokkantnyugdíjas vagyok. Az egészségügyben szeretnék dolgozni. Pontosabban betartani az orvosi utasításokat, hogy Nils számára családi fészket tudjunk biztosítani. Autonómiát szeretnénk, hogy ne függjünk senkitől. Mire ezeket megoldjuk, egy nagy lépést teszünk előre. Remélem, hogy lesz rá lehetőségünk és időnk.

A balesetem óta van ennyi akaraterőm. Autóbalesetem volt és a hasnyálmirigyem megsérült. Nagyon sokáig voltam kórházban, úgyhogy jól ismerem az ottani légkört. Volt még méhen kívüli terhességem és kétszer tüdőembóliám. Úgyhogy én tudok adni a másik embernek, mert én tudom, miről van szó. A balesetem idején jöttem rá arra, hogy nekem adnom kell az embereknek. Tours városban ért a baleset, és a családom innen messze, Párizsban volt. Így teljesen egyedül voltam. Az orvosok és az ápolók nagyon kedvesek voltak. Megmaradt bennem, hogy a rossznak is a jó oldalát keressem.

Amikor már együtt éltünk, akkor merült fel, hogy gyereket szeretnénk. Elmentünk egy orvoshoz, és megkérdeztük, hogy mi az esélye

annak, hogy a gyerek ne legyen HIV-pozitív? Az orvos azt mondta, hogy tízből kettő, ha mind a két szülő az. Ezután úgy gondoltuk, hogy Nilsnek nagy az esélye arra, hogy ne legyen HIV-pozitív. Tizennyolc hónapos koráig úgy hittük – ahogy az orvos mondta –, hogy nem is lesz az.

Fal lett volna közöttünk, ha óvszert használunk. Tudtam, hogy mit csinállok, mert Erik nagyon őszinte volt. Erik túl sokat csalódott már az életben, és nem akartam eggyel több elveszett illúzió lenni, és ezért én döntöttem úgy, hogy ne védekezzünk. Szerettem, és még mindig eléggé szeretem ahhoz, hogy az egész életemet nekiadjam. Sokszor az emberek ezt nem értik, miért döntöttem így. Vállalom a felelősséget. Aki nem tud, ne értsen meg. Amikor az ember a nagy szerelemmel találkozik, nem szabad elmennie mellette. Inkább rövidebb ideig élek, de azzal, akivel akarok.”

A szociális gondozó Sylvie-vel kapcsolatos megjegyzései

Sylvie és hétéves fia 1998. augusztus 10. és november 18. között, azaz több mint három hónapig tartózkodott az egyik rehabilitációs otthonunkban. Amikor Sylvie szervezetünknel szállást kért, még az élettársával lakott, de már korábban, még a kérelem benyújtása előtt úgy döntött, hogy elhagyja és önállóbb életet kezd: munkát vállal és ezáltal saját lakáshoz jut. Sylvie krónikus betegségben szenved, ezért folyamatos orvosi kezelésre van szüksége. A betegség révén külön járadékra jogosult. Felvételének az a specifikuma, hogy Erik – Sylvie korábbi élettársa – nálunk lakik. Erik egyben Nils apja.

Sylvie azt mondta a felvételi kérelem benyújtásakor, hogy a fia és saját maga számára kéri a felvételt, és elsősorban a fia jövője érdekli. Mindenesetre elismerte, hogy Erik az apja Nilsnek, de közös életet nem tervezett vele, habár ezt nem is zárta ki. Néhány héttel azután, hogy hozzánk került a család, Sylvie kifejezte azon óhaját, hogy Erikkel szeretne élni, azzal érvelve, hogy Nilsnek érdeke, hogy mindkét szülőjével együtt éljen.

A kezdeti terv megváltoztatására váratlanul került sor. Úgy döntöttünk, hogy a kérést nem célszerű teljesíteni. Megmondhatjuk Sylvie-nek és Eriknek, hogy ennek ellenére közös együttlétet szervezhetnek hétféteken és szerdán, amikor Nilsnek nincs iskola.

A gyakorlat bebizonyította, hogy Sylvie és Erik nem tud tartós kapcsolatot kiépíteni egymással. Ez részben sikertelenségérzést jelent nekik, ellenben új terveket készítenek, de már külön-külön. Sylvie-nek sikerült pontosítania a beilleszkedési tervét. Képzésre pályázik. Családsegítőként kíván elhelyezkedni. Ehhez három hónapos képzéshez van szüksége, és ezután idősök házában vagy házi ápolás során segítheti az öregek életét. Sylvie-nek lehetősége nyílik arra, hogy lakáshoz jusson a magánszektorban. Egy kétszobás lakásról van szó, amelynek a bérleti díja viszonylag alacsony. Ezenkívül még anyagi segítségre is számíthat, mivel alacsony a jövedelme.

Sylvie-nek nincsen megtakarított pénze, amellyel fedezhetné a be-

költözés költségeit: kaució, bérleti díj az első hónapra, biztosítás, gáz-előfizetői jogviszony létesítése stb. Segítséget kértünk egy alaptól, ahonnan kapott is vissza nem térítendő támogatást, és olyan támogatást is, amit kamat nélkül két év alatt kell visszafizetnie. A szociális osztályon egy másik kölcsönt is kért, hogy a beköltözéshez minimálisan szükséges bútort meg tudja venni. Így tudott vásárolni asztalt, székeket, háztartási gépeket. Ezt a kölcsönt három év alatt kell visszafizetnie, ami egyben azt is jelenti, hogy kicsik a részletek.

Sylvie-vel együtt úgy gondoltuk, hogy szükséges külön lakástámogatás. Az új településen való letelepedés, a megváltozott hét-köznapok megszervezése, a pénzkezelés, Nils iskolaváltása szerintünk támogatásra szorul. Fél évre kértünk szociális támogatást a társadalmi és szakmai beilleszkedéshez.

Az, hogy Sylvie a saját lakásának bérlője lesz, megkönnyíti számára a társadalmi beilleszkedést. Továbbá saját otthonában biztonságban érezheti magát, önállóbbá válik az élete és ez további tervek megfogalmazását teszi lehetővé.

Úgy tűnt, hogy Erikben igen erős a büntudat, mivel a korábbi kudarcokat önmagának tulajdonítja, valamint azt is, hogy ő az okozója Sylvie és Nils betegségének.

A szociális gondozó Erikkel kapcsolatos megjegyzései

Erik az egyik rehabilitációs lakásunkban lakik, 1998. március 31. óta. Egészségi állapota megromlása miatt, és azért, mert a lakáskörülményei egészségtelenek voltak, több alkalommal is volt kórházban, továbbá hosszabb-rövidebb ideig szanatóriumban. Az APRAE-be való befogadása előtt Erik szüleinek nyaralójában lakott – a szülei ekkor már nem éltek. Mivel életkörülményei rosszak voltak, ezért Erik kifejezte azt az óhaját, hogy a saját maga által is nyomorúságosnak leírt nyaralóból elköltözzön.

Erik krónikus betegségben szenved, és ez több éve folyamatos orvosi kezelést tesz szükségessé, valamint azt, hogy maga is aktívan részt vegyen a terápiában. Betegsége folytán járadékra jogosult. Erik sok évig volt kábítószer-élvező. Több ízben is sikertelennek bizonyultak az elvonókúrák. Egy sürgősségi kórházba utalást és az utána következő szanatóriumi tartózkodást követően Erik folyamatos gyógykezelésben részesült. Egy évvel ezelőtt ő maga döntött úgy, hogy a kezelést abbahagyja. Azt állítja, hogy jelenleg semmilyen kemény kábítószerrel nem használ, de tudatában van annak, hogy még bizonytalan a helyzete.

Nem sokkal a felvétele után Erik beszélt nekünk az élettársáról és fiáról, akivel többévi szakítás után a napokban újra találkozott. Közölte, hogy velük szeretne élni, és beszámolt arról a kívánságáról, hogy újra elfoglalja az apa helyét a családban. De azért sok kérdés is felmerült benne, többek közt a betegséggel kapcsolatban. Úgy tűnt, hogy Erikben igen erős a büntudat, mivel a korábbi kudarcokat ön-

magának tulajdonítja, valamint azt is, hogy ő az okozója Sylvie és Nils betegségének.

Az együttélést Erik idealizált módon éli meg, így próbálván meg megbánni múltbéli hibáit. Úgy gondoltuk, hogy a lehető leggyorsabban konkretizálni kell a terveit. Rendszeres találkozásaink alkalmával ez nem sikerült neki.

Nagy ingadozásokkal teli gondolkodási periódus után Sylvie úgy döntött, hogy megszakít minden kapcsolatot Erikkel. Azt is kérte, hogy az új címét ne adjuk meg neki. Erik nagyon rosszul élte meg ezt a helyzetet, és azt mondta, nem érti, miért alakult így, de tisztelben kívánja tartani Sylvie döntését. Ez az intermezzo megerősítette Eriket a rossz érzéseiben, és depressziós lett. Csak magával foglalkozott, és aggasztó módon nem érdekelte a külvilág. Elvesztettnek érezte magát, nem értette, hogy mi történik körülötte, és nem volt képes beilleszkedni abba a tevékenységi körbe, amelynek az volt a célja, hogy visszataláljon a társadalomba. Azt tapasztaltuk, hogy eltérés van a között, amit mond és amit tesz, mert az előbbinek a lényege az volt, visszailleszkezik a társadalomba, és közben teljesen tehetetlen volt ezen a téren. Azt javasoltuk Eriknek, hogy töltsön egy rövid időt vidéken, és gondolkozzék el a saját sorsán. Térjen vissza strukturált kérelemmel, s ebben próbáljon meg válaszolni arra a kérdésre, hogy még miben segíthetünk neki. Erik el is utazott egy hétre. Amikor visszatért, újabb háromhavi itt-tartózkodási szerződést írtunk alá vele, azzal a kikötéssel, hogy kötelezi magát arra, hogy szociális szempontokat is érintő elképzeléseit konkretizálja.

Visszatérő egészségi problémái, valamint félelmei ellenére ez utóbbiakat Erik most már könnyebben meg tudja fogalmazni, sikerült elindulnia a társadalmi beilleszkedés útján. Nemsokára kompetencia-merleget fogunk neki javasolni, és így talán reális tervet tud kidolgozni, azaz olyat, ami az egészségi állapotát is figyelembe veszi. Ugyanis Eriknek el kell búcsúznia a régi foglalkozásától, mert betegsége miatt azt többé nem gyakorolhatja. Eddig semmilyen tevékenységet nem tudott folytatni, de úgy gondoljuk, hogy van más lehetősége mind a beilleszkedés mind a lakástalálás területén. Most Erik azzal foglalkozik, hogy lakást találjon. A szociális lakás lehetőségén kívül Erik maga is lépett, hogy találjon lakást, néhány nap múlva megnéz egyet.

Erik visszanyerte az életkedvét, habár sok kérdés merül fel benne többek közt a fiával kapcsolatban. Azt mondja, hogy újra szeretne vele találkozni. Egyelőre nem tudja konkretizálni ezt az elgondolását. Szeretné, ha változna a kapcsolata Nielsszel, de nem akarja jogi síkra terelni az ügyeit, és el akarja kerülni a konfliktust Sylvie-vel. Jogi procedúra nélkül szeretné visszanyerni kapcsolatát a fiával.

Most ott tart, hogy elgondolkozik a saját élettörténetén és a származásán. Azáltal, hogy nagyobb autonómiát kap, lakáshoz juthat, megerősíti azt az érzését, hogy van saját értéke, és így értelmét látja az életének.

A szociális gondozó összegzése

Erik, majd Sylvie befogadása felszínre hozta mindkét fél azon igényét, hogy együtt folytassák életüket. Azt a választ adtuk, hogy ezt az elképzelést meg lehet valósítani, de valójában időt akartunk nyerni, hogy pontosabban kifejezzék kérésüket. Erik és Sylvie később már azt tapasztalta, hogy terveiket nem lehet megvalósítani. Egyrészt a pár története miatt, másrészt azért, mert egyedi nehézségeik vannak.

Munkánk abból állt, hogy Eriknek és Sylvie-nek külön-külön segítettünk terveik megvalósításában, de maradt még függő kérdés, többek közt a fiukkal kapcsolatban.

Kezdetben, amikor az emberek megtudták, hogy HIV-pozitív vagyok, elfordultak tőlem. Akkoriban nem nagyon zavart a dolog, mert együtt voltam a barátommal.

Ahmel

„Annak idején egy munkásszálló konyháján dolgoztam, amolyan konyhalányként. Mosogattam, de a salátákat meg az előételeket is én csináltam, és ha nem volt bent a szakács, főztem is. Két évig voltam ott, aztán kitudódott, hogy beteg vagyok, és emiatt kidobtak. Úgy tudták meg az egészet, hogy volt ott egy barátom – aki ezt a munkát találta nekem – és elmondtam neki, hogy AIDS-es vagyok.

Elfogyott a pénzünk, már a számlákat sem tudtuk fizetni. Ezért aztán kilakoltattak bennünket, és átmeneti szállásokon laktunk, ahol csak egy-két éjszakát lehetünk, többet nem.

Az APRAE-t a városi tanácsnál lévő szociális dolgozón keresztül ismertük meg, aki megadta a telefonszámukat, hogy felhívassuk őket. Az első alkalommal elbeszélgették velünk, és amikor pár nap múlva felhívtuk őket, azt mondták, hogy befogadnak bennünket. Hamarosan megkaptuk az APRAE lakásának a kulcsát is. A barátom három napig lakott velem, aztán kórházba került. Két hónapig feküdt ott, aztán meghalt. Vele voltam, ameddig csak lehetett – a szobájában alhattam. Egy ideig én is a kórházban maradtam, mert féltő volt, hogy rosszul leszek. Végül is szerencsém volt, mert hazamehettem. Hála az APRAE-s csoportnak, akik mindig ott voltak mellettem. Hetente legalább háromszor eljöttek – így sokkal jobban bírtam a megpróbáltatásokat. Együtt ettünk, és mindenféléről beszélgettünk. Néha elmentünk a McDonald'sba, hogy jobb kedvem legyen.

Aztán kicserélték az orvosságaimat, azelőtt csak biterápiát kaptam, most már triterápián vagyok, és ennek köszönhetően sokkal jobban érzem magam. Most már saját lakásom van, ugyanis a terápiás lakás után kaptam ezt az egyszobásat itt, Aubervilliers-ben. Most egy másik szociális munkás foglalkozik velem – Sandrine. Ő már csak hetente egyszer jön. Segít a hivatalos papírokat kitölteni, meg ilyesmi. Most például segített, hogy ne küldjenek mindig másik bejárónőt, hanem mindig ugyanaz jöjjön. Ugyanis az a cég, amelyik a bejárónőket küldi,

nem tartotta be a szavát, mindig valaki mást küldtek ki hozzám, pedig úgy volt megbeszélve, hogy mindig ugyanaz fog jönni. Sandrine felhívott egy másik céget, remélem, ők majd mindig ugyanazt a személyt küldik. Tudja, nekem ez a segítség nagyon fontos, mert nagyon fáradt vagyok. Néha, amikor jobban érzem magam, a bejárónővel együtt elmegyünk vásárolni, de amikor nem, akkor teljesen rá vagyok utalva, akkor ő vásárol és ő takarít.

Ahmel azt juttatta kifejezésre, hogy nem képes egyedül élni, folytonos segítségre van szüksége. Ellenőrizhetetlen remegései megakadályozták, hogy elvégezze a mindennapos háztartási munkát.

Sandrine-nal sokat beszélgetünk – beszélgetünk az életről, hogy nem hagyhatja el magát az ember. Meg arról, hogy ha boldogulni tudok, ha meg tudok állni a saját lábamon, az neki is a legnagyobb öröm.

A munkavállalásra nem gondolok, mert nagyon fáradt vagyok és különben is 80 százalékra leszázalékoltak. A társadalombiztosítótól kapok rokkantnyugdíjat, és ehhez még jön a szociális támogatás is, amihez Sandrine segített hozzá, így egy picivel több pénzt kapok. Havonta összejön úgy 3800 frank körül. Ebből fizetem a lakbért, a villanyt, a telefont

és az enivalót.

Kezdetben, amikor az emberek megtudták, hogy HIV-pozitív vagyok, elfordultak tőlem. Akkoriban nem nagyon zavart a dolog, mert együtt voltam a barátommal. De most, hogy meghalt a barátom, már csak az ő egyik barátja és annak a felesége maradt meg nekem. Olyanok, mintha a testvéreim lennének. Tudják, hogy beteg vagyok, de nem félnek. Segítettek, hogy beiratkozzak egy AIDS-es önszervező csoportba. Együtt eszünk, beszélgetünk. Azután van egy másik szervezet is, ebben csupa AIDS-beteg afrikai nő van. Együtt varrunk, kicseréljük a receptjeinket meg ilyesmi.

Mi az, amit nagyon szeretnék? Egy gyereket, de tudom, hogy nem szabad. Amikor még élt a barátom, akkor sokat beszélünk erről, de ő nem akarta, mert akkor már tudta, hogy beteg.”

A szociális dolgozó Ahmellel kapcsolatos megjegyzései

Miután döntés született a befogadásukról, felvettük őket egy próbahónapra a következő felvételekkel: mind Ahmelről, mind Stephanról beszámolót készítenek a velük kapcsolatban álló szociális munkások; Ahmel és Stephan vállalja, hogy tiszteletben tartják a vezetőket és betartják a megbeszélte időpontokat; elgondolkodnak a célokon és a követendő munka irányán, továbbá Stephannek is el kell fogadnia a játékszabályokat.

Stephan a fentiekkel ellentétben nem volt hajlandó kompromisszumot elfogadni. Úgy vélte, a társadalom adós neki, ezért nem tartozik semmivel a társadalomnak. A megbeszélések során kritizálta a csapatot. Ahmel halk szavúbb volt, hagyta, hogy helyette is Stephan beszéljen.

Nagyon nehezen fejezte ki magát, és szemmel láthatólag neurológiai zavarai voltak. Így például nem tudta a nyelve mozgását irányítani. Csak annak az igényének adott hangot, hogy foglalkozzanak vele, hogy valahol megtelepedhessen. Törekénynek tűnt.

A céljaik a következők voltak: Stephan, aki nagyon fáradt volt, valahol meg akart pihenni, majd munkát találni. Ahmel azt juttatta kifejezésre, hogy nem képes egyedül élni, folytonos segítségre van szüksége. Ellenőrizhetetlen remegései megakadályozták, hogy elvégezze a mindennapos háztartási munkát. Stephan volt az egyetlen segítsége. Mindketten újra lakáshoz akartak jutni. Bútorikat az önkormányzati lakásokat kezelő vállalat hajlandó volt őrizni.

A segítő team megfogalmazta a feltételeket. Elsősorban adminisztratív és pénzügyi helyzetüket kellett rendezni. Stephan már elfogadta a játékszabályokat. Tulajdonképpen nem volt más választása. A segítők részéről nagy következetességet igényelt ennek a párnak az irányítása. Úgy tűnik, a bolyongás és a betegség tartotta össze őket. Stepphant szigorúan kordában kellett tartani. A próbahónap lehetővé tette, hogy mindenki megtalálja a maga helyét. Egy garzonlakásban helyeztük el őket.

A próbahónap

1996. novembertől 1997. januárig Stephan egészségi állapota gyors ütemben romlott. Miután három napot töltött az APRAE lakásában, kórházba kellett mennie. Ahmel teljesen elveszítette a talajt a lába alól, mert nem volt segítsége. Ráadásul a tartozásaik miatt közvetítenem kellett köztük és a házi gondozószolgálat között. Addig is gyakran mentünk étkezni Ahmellel. Egy alkalommal közlekedési sztrájk volt, ami miatt Ahmel nehezen jutott el Stephanhoz a kórházba. Ekkor pánikba esett. Az orvos úgy döntött, hogy Ahmelt is a kórházba utalja, mert félt, hogy ha nem találkozhat rendszeresen Stephannal, felborul a mentális egyensúlya. Ahmel nem fogta fel, hogy Stephan már valószínűleg nem fog kikerülni a kórházból. Megpróbáltam őt felkészíteni erre az eshetőségre, de nem akarta megérteni.

Ebben a periódusban elgondolkoztunk az Ahmel életében lehetséges megoldásokon. Lehetetlennek tűnt számunkra, hogy egyedül éljen. Információkat szereztünk azokról a helyekről, ahol közösen élhetnének.

Sikerült Stepphant és Ahmelt rávennem, hogy elismerjék a házi gondozószolgálattal szembeni tartozásukat. Megállapodtunk a tartozás átütetmezéséről. A szervezet vezetője hajlandó volt újból segítséget nyújtani, amikor Ahmel kikerült a kórházból.

Eltelt egy hónap, és Stephan állapota tovább romlott: kómába esett. Ahmel sokkos állapotba került, és nem fogta föl, hogy az orvos meghosszabbítja a kórházba utalás időtartamát. Ebben az időszakban nagyon közel kerültem Ahmelhez. A csoportmunka lehetővé tette, hogy elmondjam, milyen nehézségekkel néztem szembe, és megtartsam a bizalmát, ami nem volt könnyű. De Ahmel valóban rászorult az em-

beri kapcsolatokra. Felmértem minden gesztusomat, minden mozdulatomat, és úgy gondoltam, ez is része a munkámnak. Gyakran sírt a karjaimban. Szerintem a szakmai távolság nem a gesztusokban rejlik, hanem abban, hogy hogyan csinálom. Megpróbáltam mellé állni ezekben a fájdalmas pillanatokban. Ez a munka engem is mélyen megrázott.

Első találkozásunk után egy hónappal Stephan meghalt. Segítettünk Ahmelnek az ügyek intézésében, és részt vettünk a temetésen. Stephan örökbefogadó szülei szintén jelen voltak, valamint egy gyermekkori barátja is.

Az első féléves ott-tartózkodási szerződés

Ahmel nem kívánta elhagyni az intézményt, és nem tudja elképzelni, hogy egy otthonban éljen. Megvédtem az álláspontját. Úgy gondoltam, ha nem sikerül egyedül élnie, akkor más megoldások után nézhetünk. Ráadásul együtt éltük át Stephan halálát, és a kapcsolatunk Ahmel számára a biztonság érzetét jelenti. Úgy döntöttünk, hogy a megnyugtatósára hat hónapra aláírunk egy ott-tartózkodási szerződést. A segítő csoport többi tagja a további munkában is aktívan részt vesz.

Az ott-tartózkodási szerződés a következő pontokat foglalja magában:

- egy pszichológus segít neki, hogy el tudja fogadni Stephan halálát;
- új személyi igazolványt kell csináltatnia, mert a régit elveszítette;
- be kell kapcsolódnia különféle tevékenységekbe (írás-olvasás, tanulás, felnőtteknek szervezett tanfolyamon);
- rendszeres orvosi kezelésre jár;
- a költségvetését rendbe hozzák.

Nem maradt más hátra, mint hogy találjak egy olyan helyet, ahol szívesen látják. Sok, sikertelen kísérlet után felfedeztem Dél-Franciaországban egy villát.

Megszerveztük a bútorok elvitelét és találtunk egy helyet, ahol azokat el lehet helyezni. Ahmel nem tudott elkísérni bennünket. Kiválasztottuk, ami fontosnak tűnt számunkra. A garzonlakásban két egyforma ágy volt, és Ahmel nem volt hajlandó megválni Stephanétól. Továbbra is jelen időben beszélt róla. Fényképeket nézegettünk és a múltról beszélgettünk. Számomra nyilvánvaló volt, hogy nem lehet lerohanni Ahmelt az új helyzettel. A gyász munkát akkor lehetséges elvégezni, ha abba az érintett is beleegyezik. Naponta hat órára jött egy háztartási alkalmazott. Elkészítette az ételt és takarított.

Megpróbáltam Ahmelt arra ösztönözni, hogy ő vásároljon, csak hogy nem tudott számolni, és félt, hogy téved. A segítő vagy jómagam elkísértük. Ebben az időszakban gyakran jöttem együttenni Ahmellel. Ahogy telt-múlt az idő, egyre komolyabban vette a látogatásaimat és

megpróbált segíteni nekem az ételek előkészítésében. Bruno, Stephan gyermekkori barátja gyakran megkereste Ahmelt, így sikerült legyőzni Ahmel elszigeteltségét.

Hetente egyszer pszichológushoz ment. Stephan halála után két hónappal elkezdett járni az írás-olvasás tanfolyamra, amely hetente kétszer a lakásához közeli önkormányzati intézményben volt.

Minden kezdet nehéz: „Nem fog sikerülni”, mondta, hiszen vannak, akiknek tényleg nem sikerül. „Túl fáradt vagyok.” Elmagyaráztam, hogy fog tudni olvasni és be tud majd vásárolni. Ahogy telt az idő, egyre több örömet talál ebben. Elkísértem az első olyan alkalommal, amikor elment az egyik AIDS-betegeket segítő szervezethez. Kezdetben nem rajongott ezért az ötletért, de szerette volna kitölteni valamivel az idejét. A találkozás jól sikerült. Ahmel úgy vett részt a különféle tevékenységekben, hogy közben zsörtölődött, mintha nem tetszett volna neki maga a szervezet és az időbeosztás ténye. Azt hiszem, hogy ez jó jel volt nála, mert egyszerűen nem akarta megmutatni, hogy tud szórakozni. Később megmutatott nekem egy rajzot, amely Stephan arcát ábrázolja.

Nem volt egyszerű megtanítani őt a pénz kezelésére. Először itt volt az adósság kérdése. Ez nagyon érdekes vitatémát nyújtott nekünk. Ahmel ekkor bebizonyította, hogy milyen sok a belső tartaléka, de én kitartottam a véleményem mellett. Végül nevetett rajtam: „kemény vagy velem”.

Ami a személyiét illeti, itt gondjaim voltak: nem volt nyoma a francia állampolgárságának. Osztályról osztályra mentem, és nem találtam megoldást.

Májusban jártunk, s Ahmel öt hónapja lakott nálunk. Lassan felépült és Stephanról már úgy tudott beszélni, hogy jobban elszakadt tőle. Ki tudta vetíteni magát a jövőbe, de azt nem tudta elképzelni, hogy nélkülünk éljen.

Megnyugtattam, hogy van idő. Ahmel remegése csökkent. Kevésbé aggódott és egyre könnyebben közlekedett egyedül. Hétvégenként rendszeresen elment egy barátnőjéhez, akivel újra felvette a kapcsolatot. Ennek a barátnőnek van két kislánya, akik imádják Ahmelt. Ahmel kezdte komolyabban venni más személyekkel való kapcsolatát is. Eljön a vakáció időszaka, és ajánlatot tettem Ahmelnek. Úgy tűnt számomra, hogy a fejlődését konszolidálandó és a külvilágban való boldogulását bebizonyítandó ideális lenne, ha elmenne vakációzni, de nem üdülőbe. Jó egészségi állapotban volt, és nem volt szüksége orvosi ellátásra. Egyetértett a tervemmel. Nem maradt más hátra, mint hogy találjak egy olyan helyet, ahol szívesen látják. Sok, sikertelen kísérlet után felfedeztem Dél-Franciaországban egy villát, ahol szívesen látnak vakációzókat, nyugdíjasokat és nehéz helyzetbe került személyeket. Céljuk, hogy elősegítsék a különböző társadalmi körökből szár-

Szervezetünknek az volt a célja, hogy szolgáltatásunkat kiszélesítsük olyan lakásokkal, amelyeket bérbe adunk azoknak az AIDS-eseknek, akiknek nem kell napi segítség.

mazó emberek találkozását. A vakációzók nyári fogadása lehetővé teszi, hogy az év többi részében a kedvezőtlen anyagi helyzeten lévő személyeknek olcsó üdülést biztosítsanak.

Ahmelt július elseje és tizedike között tudták fogadni. A vakáció mindennel együtt 2600 frankba került, tíz napra. Ez a legdrágább időszak. Megkerestem egy olyan szervezetet, amelyik a vakációzók segítségét tűzte ki célul. Írtam egy szociális jelentést, és 1200 frankot kaptunk üdülési csekkben. Egy másik szervezet hajlandó volt ötszáz frankot adni, és Ahmel fizette a többit. Az üdülés jól sikerült. Ez az élmény erőt adott neki. Olyan személyekkel találkozott, akik rokonszenvesek voltak neki. Már nem remegett és a hangja is magabiztosabb lett. Meghívott vacsorára, és ő maga készítette az ételt. Ekkor kért meg, hogy szállíttassam el Stephan ágját.

A második féléves ott-tartózkodási szerződés

Amikor visszatért, aláírtunk egy újabb itt-tartózkodási szerződést. A feltételek ugyanazok voltak, mint az elsőnél. Új cél a lakásprobléma megoldása. A családsegítő már csak napi négy órára jött, és a jelenléte a szó szoros értelmében segítség volt, mert ezentúl együtt végezték a munkát. Továbbra is egyre reménytelenebbül kutattam a francia állampolgárság után, de semmi nyomot nem találtam, és senki nem tudott nyomra vezetni. Megírtunk egy kérelmet a családgondozói szolgálathoz, mert Ahmelnek mégiscsak szüksége volt segítségre.

Szeptemberben Ahmel beteg lett. Emésztési zavarokkal küzdött, és önkéntelenül is Stephanéhoz hasonlította az állapotát. Beszélt a halála eshetőségéről. Nem volt könnyű ezeket hallani, de tudom, hogy Ahmelnek erre volt szüksége. Nem azt kérte, hogy megnyugtassák, hanem hogy meghallgassák. Több mint egy hónapra kórházba került. Diabétesze lett, és a mája nem volt képes elviselni a gyógyszereket, ezért az orvosa leállította a kezeléseket és azon gondolkodott, hogy elkezdje a triterápiát. Ahmel állapota nagyon nyugtalanító volt, és ez a kezelés volt az utolsó esélye. Ahmel ezt tudta és azt mondta, hogy minden rendben lesz. Szoros felügyelet mellett kezdték a kezelést. Októberben jött ki a kórházból, egy csomó új gyógyszerrel. Ezeket a gyógyszereket pontosan megadott időpontban, naponta nyolc-tíz alkalommal kellett beszedni, és nem volt szabad megfeleledkeznie erről, különben a vírus még aktívabbá válik. Ahmel minden betűt betartott az előírásokból, erről rendszeresen meg is győződtem. Novemberben az eredmények javultak; hízott és jobb egészségi állapotba került.

A kritikus időszak alatt nem foglalkoztunk a lakáskérdéssel. Új tény került be a látókörünkbe. Szervezetünknek az volt a célja, hogy szolgáltatásunkat kiszélesítsük olyan lakásokkal, amelyeket bérbe adunk azoknak az AIDS-eseknek, akiknek nem kell napi segítség. A tervet elfogadták, és öt lakással megkezdődött ez a projekt. Sandrine, egy erre szakosodott nevelő fogja az ügyet nyomon követni. Egy vagy másfél év után az illető személy tényleges bérlővé válik. Miért ne javasoltuk volna ezt a megoldást Ahmelnek? Miután a csapat egyet-

értett, beszámoltam erről Ahmelnek. Úgy tűnt, megnyugtatónak találta ezt az ötletet.

Decemberben Ahmel felvette a kapcsolatot a különleges bérléssel foglalkozó nevelővel, aki megfogalmazta a lakásajánlatot Ahmelnek. Elmentünk megnézni a lakást. Ez egy kétszobás lakás volt, Párizs egyik külvárosában. Tetszett Ahmelnek. Együtt felbecsültük, mire lesz szüksége, hogy be tudjon költözni a lakásba. Ehhez először fel kellett mérnünk, hogy ebben az évben hány frankot tudott megtakarítani: kétezret számoltunk össze. Ebből tudott venni konyhai eszközöket, lepedőket és néhány más, kisebb dolgot. Kérvényt írtunk a lakásszolidaritási alapnak, hogy segítsenek Ahmelnek kifizetni a kauciót, és sikerült venni néhány háztartási gépet is. Ezt a segílyt kölcsön formájában adják, amit kis törlesztőrészekben három év alatt kell visszafizetnie. Közös megegyezéssel úgy döntöttünk, hogy január elseje előtt nem költözik be, hogy az év végi ünnepeket nyugodtan tölthesse, ismerős körülményei között. Ahmel az egyik intézményből a másikba került, de továbbra is az APRAE felügyelete alatt marad. Ez nagyon megnyugtató volt számára.

Az Ahmel lakásához kapcsolódó szociális nyomon követés

Januárban Ahmel önálló kétszobás lakáshoz jutott, mégpedig a HIV-fertőzöttek számára létrehozott bérelti konstrukció alapján. Ez a szolgáltatás teljesen új, mert az önkormányzat és a kórház együttműködésével valósul meg. Ennek a konstrukciónak a célja a személyek nagyobb önállóságának biztosítása.

Ahmel egy éve lakik a lakásában. Már a kezdet kezdetén a magáénak érezte a lakást, és a saját kedve szerint díszítette. Számunkra ez nagyon fontos jelzés, mert megmutatja, hogy az érintettek mennyire vesznek birtokba a lakást.

Ez alatt az egy év alatt számos adminisztratív problémát kellett rendezni. Például hosszú harc után Ahmel megkapta új francia személyi igazolványát, ami az új szociális jogok igénybevételének lehetőségét teremtette meg, így például egy olyan járadékhoz is hozzájuthatott, amely révén napi segítséget kaphatott egy családsegítőtől. Ez azt is jelentette, hogy havi járandóságot kapott. Ebből adódóan adóügyi szempontból is rendezte viszonyait. Különböző egyszeri pénzbeli segélyekben is részesülhetett, amikor meg tudta jelölni, hogy milyen specifikus igénye van. A pénzügyi problémák, a pénz kezelés sok nevelőmunkát igényelt Ahmelnél. Jelenleg rokkantsági nyugdíjat és életsegítő járadékot kap. Tehát körülbelül havi 5700 frankot folyósítanak neki.

A francia szociális rendszer képes arra, hogy biztosítsa a visszakerülés lehetőségét a teljesen ellehetetlenült emberek számára.

Epilógus

Ahmel január végén költözött be. Vacsorát rendeztünk, hogy megünnepeljük a szociális nyomon követés végét. Ahmel egyre önállóbb lett. Úgy gondolom, hogy szeptemberre már teljes jogú bérlővé válhat. A szociális nyomon követés sikerét Ahmel személyisége tette lehetővé.

A magam segítségét ebből a két elemből építettem fel. Lehetővé kellett tennem Ahmelnek, hogy meggyászolja Stephant, mert ez volt az előfeltétele annak, hogy összegyűjtse az erejét. Tapasztaltam, hogy a törekenység látszata mögött képes az eltökéltségre. Nem volt hajlandó elhagyni az intézményünket. Felhasználtam a rendelkezésemre álló gyakorlati eszközöket, de ezek csak a kapcsolatunkon keresztül válhattak hasznossá. Szükséges volt tehát ez a segítség. Először Ahmel csak úgy járt el bármilyen ügyben, ha biztatták. Lassanként a jelenlétem kevésbé nélkülözhetetlenné vált. Ekkor nyílt lehetőség arra, hogy az ott-tartózkodásnak véget vessünk. Ez tökéletesen egyezik az- zal, amit Vinnicott ír az autonómiáról. Ahmel csak azután volt képes arra, hogy egyedül éljen, miután valakinek a jelenlétében – a team jelenlétében – élt.

Az APRAE kelet-európai szemmel

Utoljára azt a kérdést vizsgáljuk meg, hogy az AIDS-betegek társadalmi kirekesztése elleni franciaországi küzdelemben milyen, a számára új, illetve szokatlan elemeket fedezhet fel egy kelet-európai megfigyelő.

A legszembetűnőbb jelenség az AIDS mint betegség demedikalizálódása, ami azt jelenti, hogy a kezelések hatékonyságának növekedésével párhuzamosan kikerülhetnek a betegek az egészségügyi intézményrendszerből úgy, hogy szociális problémáik orvoslásában egy professzionális segítő team hatékonyan működik közre. Tehát a betegek nem válnak az egészségügy foglyaivá, hanem kiléphetnek a gyógyító rendszerből. Ezáltal reális esélyük lesz arra, hogy a betegségük következtében fellépő többnyire szociális eredetű problémákat (például a munkahely és a lakás elvesztése) megoldják.

A francia szociális rendszer képes arra, hogy biztosítsa a visszakerülés lehetőségét a teljesen ellehetetlenült emberek számára. A szervezet munkájának bemutatását ezért is tartottuk fontosnak, mivel a hajléktalanellátás területén dolgozó magyarországi szociális munkásoknak, elsősorban a hazai ellátórendszer struktúrájából adódóan kicsi az esélyük arra, hogy a társadalomból kitaszított emberek sorsát megnyugtatóan rendezni tudják. Emellett a szociálismunkás-képzés során elsősorban a hazai viszonyok áttekintése képezi a törzsanyagot, ezért a leendő szociális munkások ugyan megtanulják az egyes ellátási formák „ideáltípusát”, amikor illusztrációképpen az intézménylátogatások, a különféle terepmunkák során kapnak némi képet a „magyar valóságról”, azonban nem sokat tudnak arról, hogy hogyan

működik egy valóságos és sok szempontból ideálisnak tekinthető ellátórendszer.

Végezetül, de nem utolsósorban arra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy milyen jelentősek és szerteágazóak a civil kezdeményezések Franciaországban. A fenti esetekből talán ez közvetlenül nem derül ki, de a működési háttér utal erre.

Az APRAE-vel párhuzamosan például számos civil kezdeményezés működik a hajléktalanellátás területén, tehát kis túlzással azt is mondhatnánk, hogy a hajléktalanok választhatnak a hasonló intézményi struktúrák közül. Ráadásul az APRAE működését több civil szervezet segíti hatékonyabbá tenni, például segítenek az átképzésben, a munkahelyteremtésben.

Míg nálunk a civil társadalom gyengesége jelenti a fő problémát, addig Franciaországban a szerteágazó civil kezdeményezések koordinálása a gond – bárcsak már mi is itt tartanánk!

Tanulmányunkban egy civil szervezet, az APRAE tevékenysége kapcsán mutattuk be az AIDS-betegek társadalmi integrációjának franciaországbeli gyakorlatát. Ismertettük a szervezet társadalmi beágyazódását, finanszírozását, és két eset illusztrálásával a működését. Az esettanulmányokban a szociális gondozók leírják a betegek szociális nyomon követésének gyakorlatát, továbbá vázolják azokat a problémákat, amelyek a szociális munka során felmerülnek. Végül felhívtuk a figyelmet azokra a sajátosságokra, amelyek szembeötlők egy kelet-európai szemlélő számára az AIDS-betegek társadalmi integrációjának francia gyakorlatában.